

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta

Fakulta sociálních studií

Obor řízení

Politologie

Uchazeč

Vratislav Havlík, Ph.D.

Pracoviště uchazeče, instituce

Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií

Habilitační práce

The Europeanisation of territoriality and its manifestations in EU member states

Oponent

doc. PhDr. Jaroslav Čmejrek, CSc.

Pracoviště oponenta, instituce

ČZU, Provozně ekonomická fakulta

Habilitační práce, kterou pod názvem *The Europeanisation of territoriality and its manifestations in EU member states* předložil Vratislav Havlík, se zabývá důležitým aspektem evropského integračního procesu. Jde o fungování a projevy či důsledky evropské kohezní politiky v členských státech EU. Europeizace, která se od 90. let stávala do jisté míry módním teoretickým konceptem, bývá většinou chápána jako proces institucionálního vývoje na nadnárodní evropské úrovni a jako problém vzájemného ovlivňování evropských a národních politických a správních struktur. Z tohoto hlediska se do popředí zájmu dostaly především politické strany a jejich europeizace. V Havlíkově habilitační práci jde o europeizaci teritoriality. Předmětem pozornosti jsou regiony, zejména pak nové typy regionů jako aglomerace či metropolitní oblasti, jež vznikají v členských státech EU v souvislosti s její kohezní politikou. Autor se ptá, zda proces europeizace mění správní organizaci národních států a jejich teritorialitu. Porovnává tzv. staré a nové regiony a klade si otázku, zda mohou nové úrovně vládnutí soutěžit s těmi starými a zda můžeme pohlížet na nové úrovně vládnutí jako na etablované roviny tvorby politiky, nebo zda jsou jen dočasným jevem, závislým na přítoku peněz ze strukturálních fondů. Ambicí habilitační práce je přispět k debatě o europeizaci teritoriality, zejména ve smyslu posílení jejího teoretického ukotvení.

Obtížnost tématu spočívá v jeho šíři. Zdaleka v něm nejde jen o politologické otázky – zasahuje do řady oborů jako geografie, urbanismus, správní vědy, ekonomie, sociologie apod. Autor se samozřejmě nemůže věnovat všem aspektům daného procesu, snaží se pečlivě si vykolíkovat prostor, v němž se pohybuje. Práce je kromě úvodu a závěru tvořena pěti kapitolami. 2. kapitola se soustřeďuje na hlavní linie či tendence („storylines“) evropské kohezní politiky od roku 2006 a na diskusi o nich. Opírá se především o programové dokumenty zaměřené na teritoriální dimenzi evropské kohezní politiky a o teoretické studie věnované této problematice. Hlavní zájem autor věnuje přístupům ke kohezní politice a jejich proměnám. V 3. kapitole autor reflektuje teoretickou diskusi o europeizaci teritoriality a o teritoriálních změnách v členských státech EU vyvolaných tímto procesem. Snaží se zde najít východiska pro naplnění prvního vytčeného cíle celé práce, jímž je aktualizace teoretických základů konceptu europeizace teritoriality. V tom autor spatřuje i hlavní přínos své práce.

Druhým cílem habilitační práce je identifikovat projevy europeizace teritoriality v členských státech EU. Práce ovšem neobsahuje úplnou komparaci členských států EU z tohoto hlediska, podrobněji se soustřeďuje pouze na čtyři státy – ČR, SR, Německo a Itálii. Jim jsou v práci, v její

4. kapitole, věnovány případové studie. Další členské státy EU jako Polsko, Finsko, Švédsko či Rumunsko jsou jen letmo zmíněny formou vybraných příkladů. Autor si je vědom omezené platnosti závěrů svého výzkumu, jež vyplývá z omezeného výběru případových studií. Autor si rovněž uvědomuje, že vzhledem k proměnlivosti evropské kohezní politiky je platnost závěrů jeho výzkumu omezena i časově.

Čtyři konkrétní členské státy, na něž se práce soustřeďuje, jsou zvoleny z řady důvodů. Jde o dva staré a dva nové členské státy EU. Německo je zvoleno jako příklad státu, který se tolik nepodroboval tlaku europeizace teritoriality a ve větší míře nevytvářel „funkční regiony“. Oproti tomu Itálie je příkladem státu, v němž vznikaly metropolitní oblasti, navíc autor u Itálie oceňuje projevy nepřímé europeizace a diskusi o „nových regionech“ mezi lokálními a regionálními aktéry. ČR a SR jsou vybrány zejména proto, že nabízejí možnost komparace velmi podobných systémů (MSSD), jež z hlediska europeizace vedly k rozdílným výsledkům. Na základě případových studií autor vytváří charakteristiku vlivu evropské kohezní politiky na teritorialitu v daných zemích v období 2014-2020. Projevy europeizace teritoriality spatřuje v obou unitárních státech s nízkou mírou decentralizace – v ČR i SR. Dle autora jde v obou případech o přímou europeizaci, tj. o přímou reakci na podněty přicházející z EU. Za projev nepřímé europeizace teritoriality autor pokládá vznik metropolitních oblastí v Itálii, unitárním státě se silnou regionalizací. Spolkově uspořádané Německo naopak tlaku europeizace teritoriality odolávalo.

Proces europeizace teritoriality ovlivňuje řada faktorů. Vedle teritoriálního a správního uspořádání státu a jeho tradic jde zejména o velikost podpory ze strukturálních fondů. Jednotlivými faktory, jež mají vliv na europeizaci teritoriality se podrobně zabývá 5. kapitola habilitační práce, která se soustřeďuje na vztahy mezi různými úrovněmi vládnutí a mezi tzv. starými a novými regiony. Jádrem kapitoly spočívá v komparaci vývojových tendencí v ČR a SR (MSSD). Za zvláště přínosný zde pokládám rozbor správní kapacity regionálních aktérů a analýzu politických souvislostí regionální politiky v obou zemích. Srovnání ČR a SR je pak zasazeno do širšího evropského kontextu. Teoretické vyústění celé habilitační práce představuje 6. kapitola, v níž autor konfrontuje teorii europeizace s jinými koncepty, především s teorií víceúrovňového vládnutí.

Habilitační práce Vratislava Havlíka přináší množství cenných podnětů, na druhé straně vyvolává i pochybnosti a kritické poznámky. Ponecháme-li stranou úplné drobnosti jako např. na s. 26 chybný rok u dokumentu Treaty establishing a constitution for Europe, který navíc ani není uveden v seznamu zdrojů, je třeba se zmínit o případových studiích, v nich se autor vedle programových dokumentů, článků a projevů opírá i o rozhovory, jež vedl s relevantními respondenty na národní, regionální i lokální úrovni ve vybraných zemích. Celkem bylo provedeno 28 rozhovorů, jejich rozložení podle zemí je však poněkud nerovnoměrné. K ČR se vztahuje 12 rozhovorů, k SR 7, Německo je zastoupeno 6 rozhovory a Itálie pouze třemi. Tato nerovnoměrnost vyvolává určité otazníky nad vypovídací hodnotou výzkumu.

Vzhledem k šíři tématu habilitační práce lze poukázat na některé aspekty, které v práci zahrnuté nejsou. Pokud jde o ČR, již je v práci věnována z pochopitelných důvodů mimořádná pozornost, domnívám se, že by bylo třeba zabývat se více reformou územní veřejné správy a studii, jež reflektují její problematické výsledky (např. Martin Hampl). Rovněž by se dalo očekávat využití prací některých dalších českých autorů, kteří se zabývají regionálním rozvojem, zejména geografů jako např. Jiřího Blažka. Pokud jde o CLLD, autor sice zdůvodňuje (s. 35), proč tento nástroj zůstává poněkud stranou jeho pozornosti, přesto však nelze zcela pominout podmínky sídelní struktury ČR, jež jsou pro využití CLLD zvláště příznivé. Zkoumání změn teritoriality, pokud je chápeme jako změny v úrovních vládnutí, by mělo ve větší míře zahrnout i problematiku sociálního kapitálu regionálních aktérů.

I přes určité výhrady mohu závěrem konstatovat, že habilitační práce Vratislava Havlíka představuje cenný příspěvek k teoretické diskusi o kohezní politice EU a jejím vlivu na regionální rozvoj v členských státech EU. Práce podle mého názoru splňuje podmínky kladené na habilitační práce v oboru Politologie.

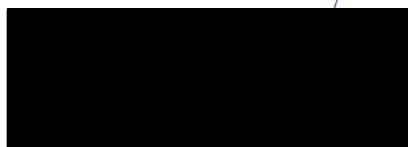
Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

1. Na s. 45 se píše, že zavedení krajů v ČR bylo pravděpodobně urychleno procesem europeizace. Bylo by možné to blíže vysvětlit? Mínil se tím pouze ukončení sporu o VÚSC a rozhodnutí vytvořit v ČR krajské zřízení, nebo i zvolená velikost a podoba krajů, v dalším vývoji i podoba regionů NUTS 2?
2. Zákon 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje se příliš neosvědčil, v praxi muselo dojít k podstatným korekturám. Měl proces europeizace vliv na změny institucionální podoby a fungování regionů soudržnosti v ČR?

Závěr

Habilitační práce Vratislava Havlíka, Ph.D. The Europeanisation of territoriality and its manifestations in EU member states *splňuje* požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Politologie.

V Praze dne 23. 8. 2020

.....
podpis